

GOD INVEST

—

PENGER I DÅRENS HÅND

BAKGRUNN:

Investeringselskapet God Invest, med bakgrunn i haugiansk tankegods, ble stiftet i Ulsteinvik i 1999. Initiativtaker var den ukjente Agnar-Dag Ulstein.

Med sin kristne formålsparagraf, en tiende av overskuddet skulle gå til kristne formål, sin sterke påvirkning fra haugianerbevegelsen og sitt særegne navn, fikk selskapet umiddelbart mye presseomtale. Og med omtalen, som utelukkende var av positiv art, fulgte det investorer. Selskapet fikk raskt omtrent 1.000 aksjonærer, som ifølge selskapets formålsparagraf måtte være bekjennende kristne. Menneskene som satset pengene sine var i all hovedsak aksjonærer som ikke hadde kunnskap om økonomi og sparealternativer.

Fem år etter oppstarten, sommeren 2004, gikk selskapet dundrende konkurs etter å ha tapt 44 millioner kroner av kristne småaksjonærers penger. Etter konkursen påpekte bobestyrer at hun hadde fått svært mange telefoner fra fortvilte investorer som trodde de hadde satt pengene i banken og lurte på hvordan de skulle få pengene tilbake. Dessverre fikk de ikke det. En lokal bonde på over 70 år satset fire millioner kroner, hele livsverket sitt, etter at frontfigur Agnar-Dag Ulstein overtalte ham direkte ved blant annet å sitte og be sammen med ham.

Var konkursen et resultat av uflaks, udyktighet eller rett og slett på grensen til bedrageri? Det som er sikkert er at veldig mange aksjonærer føler seg lurt etter konkursen. Og alle aksjonærene har tapt penger de trodde var sikre som i banken. Uten at det var grunn til det.

NAVN PÅ JOURNALIST: Stig Flesland

TITTEL: "God Invest - penger i dårens hånd"

PUBLISERINGSTIDSPUNKT: I "Kapital" i perioden mars 2001 til november 2004

ADRESSE: Kapital, Postboks 444 Vinderen, 0319 Oslo

JOURNALISTENS ADRESSE: Stig Flesland, Schweigaards gate 91, 0656 Oslo

TELEFON: 992 996 88 (mob) 23 29 65 78 (arb)

ARBEIDETS FREMDRIFT

I månedsskiftet februar/mars 2001 dukket det opp et tips fra en kilde, som tidligere hadde kommet med flere gode tips, om at det kristne investeringselskapet God Invest var verdt å se nærmere på.

Min kilde påpekte at rekrutteringsmetodene selskapet benyttet seg av var uortodokse og at det antageligvis var betraktelig større risiko forbundet ved investeringene i selskapet enn det som fremgikk av informasjonen som ble sendt ut. Vedkommende benyttet samtidig anledningen til å sende over den informasjonen han hadde om selskapet.

Min første kilde skulle vise seg å få mer rett enn han kunne ane.

Den sentrale problemstillingen, og spørsmålet jeg stilte meg selv, var hvorvidt menneskene bak selskapet hadde den nødvendige kompetansen for å forvalte flere titalls millioner kroner.

I første omgang valgte jeg å gjennomgå regnskapene til selskapet, samt å gjøre en grundig sjekk på hvilke selskaper man hadde valgt å investere i. Dessuten ble ledelsen i selskapet gjennomgått, slik at jeg kunne finne ut hvilken kompetanse man satt på. Og svarene som kom da jeg sjekket de offentlige kildene, var nedslående. Det viste seg at selskapet slettes ikke gjorde det bra. Det første året hadde blitt gjort opp med et underskudd og man hadde satset mye penger på såkalte unoterte aksjer i en tid hvor alle pilene i aksjemarkedet pekte nedover. Dette var med andre ord et selskap der risikoen åpenbart var skyhøy. Noe som ikke ble poengtert i selskapets kommunikasjon ut til daværende og potensielle aksjonærer i det hele tatt. Med en slik profil på investeringene, ville man tro at det var gjort et grundig forarbeid av selskapets folk og at disse hadde høy kompetanse innen økonomi. Hvilket igjen viste seg å være helt feil. Daglig leder viste seg å være en tidligere bussjåfør og korsanger (beskrivelse fra selskapets egen hjemmeside), og selskapets styreformann viste seg å være en elektriker som hadde sluttet ved hjørnesteinsbedriften i Ulsteinvik.

Etter disse funnene, ble det klart at jeg stod foran noe som i beste fall var naivt optimistisk. Og i verste fall en ren svindel. De to mest interessante fenomenene å følge videre ble dermed følgende:

- Hvor gikk pengene, hvorfor og hvor vellykket var investeringen?
- Hvordan lokket selskapet til seg investorer?

I det videre vil dette arbeidet beskrives.

HVOR GIKK PENGENE, HVORFOR OG HVOR VELLYKKET VAR INVESTERINGEN?

Det viste seg tidlig at selskapet satset friskt. Mye av pengene som kom inn til å begynne med, gikk til selskaper som enten var nyoppstartet eller som hadde en kort levetid bak seg.

Sporene etter hvor selskapet hadde satset, og hvor mye, var relativt enkle å følge. Dette var informasjon som dels var offentlig og dels var gitt ut fra selskapet selv. Min jobb ble å sjekke hvilken kvalitet det var på investeringene, altså å sjekke hvert enkelt selskap. Typiske kilder i så måte var Brønnøysundregisteret og kredittinformasjonsselskaper. I tillegg var dette typisk informasjon som måtte bearbeides på den måten at regnskapene måtte analyseres og sammenholdes for å få helhetsbildet av situasjonen. Arbeidet med å analysere regnskaper har vært en svært viktig del av arbeidet med artikkelserien om God Invest.

Etter å ha gjennomgått selskapet første gang, og funnet at dette ikke så spesielt lystig ut, hadde jeg flere intervjuer med selskapets sentrale ledelse, samt intervjuer med ledelsen i større datterselskaper i konsernet. Resultatet ble den første artikkelen om God Invest: ”Penger i dårens hånd” som kom på trykk i mars 2001.

Arbeidet med artikkelen var til tider vanskelig, ettersom det var et svært lukket miljø som skulle skildres. Sentrale personer ville ikke uttale seg, selv om det i etterkant har kommet frem at de åpenbart visste mer om hva som skjedde enn det de ga uttrykk for på den tiden. Men like interessant var det som ble sagt fra selskapet selv om verdsettelsesprinsippene som ble benyttet. I et intervju med ledelsen fremkom det at ledelsen i selskapet selv bestemte hvor mye det var verd. Hvilket vil si at man hadde alle muligheter, og incentiver, til å blåse opp regnskapet slik at situasjonen ville se bedre ut enn den egentlig var. Dette var et moment som var umulig å se på den gangen, men som senere skulle vise seg å bli sentralt.

Så til det neste spørsmålet jeg stilte meg selv: Hvilke kriterier har selskapet for å velge ut sine investeringer?

Ifølge selskapet selv var dette en møysommelig prosess. Ihvertfall hvis man skulle tro skjemaet som var lagt ut på firmaets hjemmeside. Dette skjemaet var særdeles detaljert og tydelig. Det eneste aberet var at det virket som om selskapet hadde kopiert det fra en profesjonell aktør uten at det ble brukt. For da jeg gjorde nærmere undersøkelser av hvilke kriterier selskapet benyttet seg av, fremkom det at det mange ganger var ledelsens bekjente som fikk nyte godt av pengene som kom inn. Ledelsen i et av selskapene God Invest hadde satset på uttalte sågar at de fikk penger på grunn av at gründeren hadde sunget i kor sammen med administrerende direktør i God Invest.

I utgangspunktet er det ikke nødvendigvis et problem at uerfarne mennesker satser store penger på vegne av andre i selskaper og bransjer de ikke kjenner til i det hele tatt. Men

det er forbundet med stor risiko. Og da skjer ofte det som skjedde i dette tilfellet: Selskap på selskap begynte å vakle, og korthuset God Invest raste sammen.

Arbeidet med å finne ut hvor pengene gikk ledet meg også videre til en av mine viktigste kilder. Vedkommende satt med mye informasjon om systemet, samt vilje og evne til å sette seg inn i informasjonen som kom fra selskapet. Denne kilden var jeg i kontinuerlig kontakt med i omtrent to år, og arbeidet her ga innpass videre til flere andre kilder i selskapet.

Selve gjennombruddet når det gjelder spørsmålet om hva God Invest brukte pengene på, kom i mars 2003. Da gjorde jeg en omfattende analyse av selskapene God Invest hadde investert i og så nærmere på hvordan disse selskapene hadde gjort det. På den tiden hadde styreformannen i God Invest, Agnar-Dag Ulstein, gjentatte ganger gått ut i media og hevdet at det stadig gikk bedre med selskapet. I tillegg avfeide han artiklene i Kapital som uriktige og mente jeg utelukkende var ute etter å sverte ham. Arbeidet mitt viste at dette var en ren løgn. Selskapet hadde åpenbart bommet grovt på flere investeringer, og gjennomgangen viste at God Invest antageligvis hadde store problemer selv. Ingen i selskapet ville kommentere dette, men ettersom saken ble gjengitt i flere medier økte presset. I etterkant viste det seg at God Invest hadde store problemer akkurat i denne perioden, til tross for hva som ble kommunisert utad.

I den samme perioden jobbet jeg også med å påvise at ledelsen i selskapet blåste opp verdiene. Dette ble gjort ved å kjøpe og selge internt i konsernet, noe som ble funnet ut etter en grundig gjennomgang av transaksjonene som var gjort. Dette ble omtalt det samme året og kritisert av flere eksperter, og oppfordringen som kom fra Aksjonærforeningen var etterhvert å ”rømme selskapet”.

På bakgrunn av hemmeligholdet og de åpenbare løgnene jeg ble servert av selskapets ledelse, valgte jeg å bruke hardt skyts i artiklene om selskapet. Dette, sammenholdt med at jeg i lang tid var den eneste som var kritisk til selskapet, førte til et særdeles anstrengt forhold overfor selskapets ledelse. Resultatet var at jeg sjelden fikk kommentarer fra dem, selv ikke på konkrete spørsmål, og i tillegg ble samtlige aksjonærer oppfordret til å be for meg, ettersom jeg ikke var etterrettelig. Dette kunne vært med på å gjøre jobben min vanskeligere, men i praksis gjorde selskapets ledelse faktisk jobben lettere. Etterhvert som de dårlige resultatene i selskapet ble kjent var det nemlig mange frusterte og misfornøyde aksjonærer som tok kontakt for å fortelle sin historie. På den måten kom jeg i kontakt med enda en kilde som satt tett opptil ledelsen og som kunne komme med god, presis og oppdatert informasjon om hva som til enhver tid foregikk.

På generalforsamlingen til God Invest sommeren 2003, da det virkelig gikk opp for omverdenen at det kristne investeringsselskapet var i ferd med å gå konkurs, var jeg den eneste journalisten tilstede. Adgangen fikk jeg ved å følge en av aksjonærene, noe som er fullt ut tillatt ifølge aksjeloven.

Etter denne generalforsamlingen gikk det så klart frem at selskapet var i ferd med å gå konkurs at jeg fokuserte på andre deler av selskapet enn det rent regnskapsmessige.

HVORDAN LOKKET SELSKAPET TIL SEG INVESTORER?

Det ble tidlig klart at selskapet brukte veldig store ord om seg selv overfor potensielle investorer. Dette var noe som gikk igjen i all kommunikasjon utad. De aller fleste aksjonærene var alminnelige mennesker som trodde de hadde investert sparepengene sine i et selskap som var uhyre trygt. Starten på denne desinformasjonen begynte egentlig fra dag én, men det grelleste eksemplet var også det som til slutt var avgjørende for å felle selskapet: Innlån fra aksjonærer.

Like etter min første artikkel om selskapet fant jeg ut at de hadde vært aktive i annonsemarkedet. Gjentatte ganger hadde det fulgt med innstikk i Sunnmørsposten der God Invest reklamerte for en egen spareordning. Dette var en ordning der man fikk årlige renter som lå høyt over det man på den tiden kunne få i banken og som lokket folk til å låne selskapet hele 30 millioner kroner. Flere søk og telefoner gjorde meg klar over at selskapet med den ordningen hadde fått Kredittilsynet på nakken for villedende markedsføring. Aksjonærene ble nemlig forledet til å tro at de satte pengene i en bank som var sikret. Hvilket langt fra var tilfelle. Sikkerheten var mye dårligere og informasjonsskrivene fra selskapet inneholdt også store mangler. Jeg hadde en artikkel der jeg påpekte at dette var noe folk burde passe seg for, av de nevnte grunner. Det gikk til slutt så langt at Kredittilsynet truet med å politianmelde God Invest for markedsføringen, men selskapet bøyde av i siste liten.

Men det stoppet ikke der. Selskapet sendte hyppig ut pressemeldinger som var særdeles positive. Det samme var aksjonærbrevene som ble sendt ut. Pressemeldingene fikk veldig lett spalteplass i dagsaviser, og der fikk informasjonen fra selskapet stå helt uimotsagt. Når da ledelsen i tillegg var svært selektiv med hvilken informasjon som ble sendt ut direkte til aksjonærene, var det ikke vanskelig å hente inn mer penger.

Jeg valgte å overse informasjonen og heller kvalitetsteste det som kom fra selskapet. Og resultatet var tydelig. Ledelsen unnlot gjentatte ganger å informere om risiko og om negative episoder som var forekommet. Ved hjelp av kildenettverket jeg hadde bygget opp, fikk jeg blant annet vite at en cruisebåt i konsernets eie, Viking Polaris, hadde store problemer. Dette var en av de største investeringene God Invest hadde gjort, og en konkurs her kunne føre til et tap på godt over ti millioner kroner. Til tross for denne informasjonen valgte ledelsen i God Invest å tildekke sannheten og nektet å ta tap i regnskapene. Man var også svært tilbakeholden med informasjon om tapet overfor aksjonærene.

Dette var ikke noe enkeltstående tilfelle, og blant andre Knut Traaseth i Aksjonærforeningen påpekte at nettopp informasjonen var noe ledelsen kunne bli rettslig forfulgt for ved en eventuell konkurs. Bobestyrer Anne Hovde skriver i sin rapport etter konkursen i God Invest at mangelen på informasjon fra ledelsen var sterkt kritikkverdig og at det vurderes å forfølge styret på bakgrunn av styreansvaret hvert enkelt styremedlem i et aksjeselskap har.

I skrivende øyeblikk er det usikkert hvorvidt initiativtager Ulstein eller andre blir straffeforfulgt.

TIDSBRUK

Fra den første artikkelen i 2001 til den siste i 2004 har det gått med betraktelig tid på saken. Imidlertid har det gått veldig mye i perioder, noe som vil si at enkelte saker har konsumert det som er av både arbeidstid og fritid, mens andre saker har vært gjort unna mye raskere. Rent generelt har det blitt lagt ned stadig færre timer etterhvert som kildenettverket har blitt mer og mer omfattende.

Kildebruken har vært varierende. Mye av arbeidet har vært gjort uavhengig av kilder, ettersom jeg har lent meg til offentlig tilgjengelig informasjon og satt brikkene sammen på egen hånd. Men i tillegg til dette har jeg hatt opp i mot ti forskjellige kilder som har gått igjen gjennom hele saken.

SPESIELLE ERFARINGER

Agnar-Dag Ulstein i God Invest gikk tidlig til frontalangrep på meg, noe som definitivt har ført til ”spesielle erfaringer”. Blant annet har han gått ut offentlig og angrepet både meg og Kapital samtidig som han har tilbakevist alt vi har skrevet. Vi har hele tiden hatt dekning for alt som er omtalt, og ettertiden har gitt oss rett i det aller vesentlige. Til tross for at den religiøse styreformannen altså avfeide oss som useriøse og uetterrettelige.

I tillegg ble det sendt ut aksjonærbrev til samtlige 1.000 aksjonærer i selskapet, hvor man ble oppfordret til å be for journalist Stig Flesland. Bakgrunnen var at jeg angivelig ødela alt selskapet holdt på med og var på ville veier med både liv og arbeid. Det er uvisst om noen fulgte oppfordringen.

Oslo, 20.januar 2005

Stig Flesland

PUBLISERTE ARTIKLER OM GOD INVEST I KAPITAL

2001

”Karrer til seg jordisk gods”

”Skivebom om aksjer”

”Svømmer i verv”

2002

”Tilslørt risiko”

”Skriver ned – snakker opp”

”Én milliard i ingenmannsland” (sammen med Finn Øystein Bergh)

2003

”Dømmedag for God Invest”

”– Røm selskapet!”

”På tiggerferd”

”Aksjonæropprør”

”Den guddommelige tragedien”

”Tom Peng Pung”

”Ukristelig juks”

2004

”Trenger mer penger”

”Lurer aksjonærene”

”Skjærsilden neste”

”Lønn i himmelen”